

СТАНОВИЩЕ

от проф. дн Иванка Тодорова Мавродиева-Георгиева, Философски факултет,
СУ „Св. Климент Охридски“

докторант Боян Митракиев, Нов български университет

научен ръководител проф. д-р Росен Стоянов

тема на дисертацията „Проблеми пред регулирането на лобизма
и пбблик афеърс в Централна и Източна Европа: казусът на България“

Значимост на научния проблем

Проблемът, изследван в дисертацията, се откроява със значимост и особена актуалност, като се имат предвид практиките в областта на лобизма, законодателните инициативи в България, както и търсенето на нов ракурс и пресечни точки с пбблик афеърс в Централна и Източна Европа. Дисертацията има научно-приложен характер, а основанията за този извод са реализираният обстоен критичен обзор на базови научни публикации, на институционални и правни източници на регионално и международно равнище, изводите на базата на емпиричното изследване и вторичният анализ на други изследвания по проблематика, свързана с лобизма.

Структура и съдържание на дисертацията

Дисертацията е с обем 200 страници; тя включва въведение, три глави, заключение, библиография (общо 253 на български и английски език) и отделно цитирани източници, списък със съкращенията, списък с таблици и графики – общо 18; изведени са приносни моменти (с. 180-181). Цитатите са 485 и са под линия, споменавам броя като доказателство за стремежа на докторанта да следва принципите на академичната коректност; той демонстрира знания на равнище научни публикации, правни документи и нормативни актове на национално равнище и на равнище международни организации за голям период от време.

Дисертацията има логична структура, първа глава е озаглавена „Контекст“, втората – „Теория“, третата – „Проучване и анализ“.

Първа глава е посветена на извеждане на спецификите на лобизма, като тук проличават сериозната подготовка и уменията на докторанта да се установят общите и различните особености на регионално и локално равнище, както и в диахронен план, което е плюс на дисертацията, например авторът се спира на лобирането в Европа през 21. век, на дейностите в Европейския съюз и на практики в страни членки в ЕС от Централна и Източна Европа. Той използва вторичен анализ и прави критичен обзор на резултатите от изследвания в отделни държави – с. 30-38. На тази база докторантът достига до обобщения и обосновани изводи. Също така е направен преглед на регулацията в отделните държави и обосновано правя извода за уменията да се достига до синтез на базата на широк обхват от държави, нормативни документи, практики и проучвания. Също така авторът на дисертацията установява явления, очертава процеси и тенденции в лобизма ЕС, ЕП и САЩ – с. 47-57 и др.

Втора глава включва теоретичен обзор относно двете понятия „лобизъм“ и „пбблик афеърс“; смее да твърдя, че е създадена теоретична матрица при критичен прочит на автори и установяване на особеностите, промените в значенията и използването на тези две понятия. В тази глава са направени разграничения с понятията

„застъпничество“ (advocacy), „политики на застъпничество“, „пбблик рилейшънс“, „лобизъм“ и други. Докторантът познава българската научна традиция, цитира Л. Иванов, И. Цакова, Х. Панчуглов, Р. Стоянов, Л. Георгиева и базови автори, сред които Joos, Koppl, Malaval, Taliaferro, Decaudin; както и автори, изследващи лобизма в европейски държави, например Полша и Чехия: Kwiatkowski, Descikova, Bouda, Ruzicka, Докторантът анализира нормативни документи, например ЕРАСА. 2013. Code of conduct. European Public Affairs Consultancies Association. Авторът от 85 до 90 стр. говори за лобизма и за дефицита на демокрация в Европейския съюз, отделя внимание след това и на т. нар. индиректен пазарен лобизъм. Оценявам високо уменията на докторантът да търси релации с философски категории и науки, например между лобизма, етиката и морала – с. 95-101. Във втора глава е отделено вниманието и на Съветския и постсъветския човек. Намирам като новост и интересен аспект за търсене на пресечни точки между лобизъм и култура и прилагане на критерии, сред които властовата дистанция, анализ на данни и резултати от изследвания, например *Таблица 4: Резултати на държави от ЦИЕ по Hofstede*. Машабността на теоретичния обзор проличава и в уменията на автора да очертае границите на втория конструкт в дисертацията, а именно пбблик афеърс в частите „Предизвикателства пред развитието на public affairs в държавите от Централна и Източна Европа“, „Институции в преход, корупция, неформални мрежи и прозрачност.“

Трета глава започва с *Таблица 5: Описание на социологическо изследване Сова Харис* и с обосновка на изследването, методологията, етапите и след това логично са представени анализите, изводите и обобщенията. Методът на регистриране на информацията е стандартизирано интервю, провеждано директно в дома на респондента. На с. 112 е достигнато до извода „Близо 51% от пълнолетните жители на страната смятат, че в България трябва да има строго определени правила за практикуване на лобистка дейност.“ Анализът от резултатите от проучването дават основания на автора да направи обосновани изводи относно лобизма, лобистите и лобистката дейност в България, например на с. 123 „Прави впечатление, че е висок делът на хората, които не могат да преценят дали практикуването на лобистка дейност в България се нуждае от строги правила. Може да се допусне, че лобизмът – и като дейност върху политическите процеси, и като термин, употребяван в публичното пространство – е слабо познат за широки кръгове от общото население на страната.“ Коректността в проучването и използването на изследователския инструментариум с цел постигане на пълнота и покриване на проблематиката от заглавието е налице и доказателство за това са изводите, направени във връзка с пбблик афеърс на с. 123 „По отношение на практиката Public Affairs, данните са красноречиви – 81% от пълнолетните жители на страната изобщо не са чували за тази дейност.“ Следва анализ на законодателни инициативи и дейности на Народното събрание относно лобизма. Докторантът се позовава на изследвания на проучването на „Прозрачност без граници“ – 2014 г., на Института за пазарна икономика – 2017 г.; на медийни проучвания у нас – в „Дневник“, в „Капитал“ и др.; на изследвания на Алфа Рисърч; на законодателни инициативи в България. Коректно са изведени модели на лобизъм, проучена е идеята за това законопроектът да предвижда създаване на Публичен регистър на лобистите и постигане на прозрачност. Оценявам високо уменията на докторанта да извежда явления и тенденции, особено в частта „Динамика на възприятията за лобизъм и пбблик афеърс в България“.

В заключението на с. 117 докторантът казва „В този ред на мисли, може да се опровергае първата хипотеза, че към момента лобизмът не е регулиран, тъй като обществото е негативно настроено към подобна инициатива и това дава негативен

стимул на политическите играчи да завършат успешно съответния законодателен процес“.

Приемам формулираните три приносни моменти, като докторанта би могъл по-категорично да оформи на вербално равнище постигнато от него.

Дисертационният труд е разработен самостоятелно и доказателства за това в частност са теоретичната рамка, обзорът на правни документи, анализът на изследвания и нормативни документи. Боян Митракиев включва в библиографията утвърдени автори, позовава се на правни текстове, нормативни и административни документи.

Докторантът демонстрира много добри познания за лобизма, както на научно равнище, така и по отношение на законите и практиките, които са свързани с лобизма, в това число и законодателните опити в България. Правят много добро впечатление в увода (с. 7-9) обосновката на избора на темата и значимостта ѝ; както и коректният изказ, неутралността на изследователя и дистанцираността в целия текст на дисертацията, които са основа за изготвяне на задълбочена научна разработка. Приемам като добре формулирани предмета, тезата, хипотезата, тя е разделена на 2 подхипотези и са направени обосновка на методологията и е представена аргументацията относно методите; визуално и методически точно са изведени в таблица параметри на изследването в увода – с. 10. Прецизността е налице при представяне на ограничения в изследването – с. 12.

Приносите са на практико-приложно равнище:

- частично е обновен категориално-понятийният апарат по отношение на двата конструкта в дисертацията – лобизъм и пбблик афеърс.
- направен е критичен, детайлен и обстоен преглед на актуални инициативи и решения на законодателната институция у нас, свързани с лобизма;
- установени са възможности за осъществяване етично и ефективно на лобизма на базата на критичен обзор на правни и нормативни документи, свързани с лобизма в ЕС, държави членки в ЕС;
- установени са мненията, нагласите и позициите на българските граждани, медиите, неправителствени организации по отношение на лобизма и пбблик афеърс и е очертана многоспектърна, многовекторна и актуална картина от научна гледна точка.

Докторантът Боян Митракиев участва лично при реализиране на проучването при използване на релевантна методология и прецизно осъществено изследване; приносите във връзка с лобизма у нас са преобладаващо в негово участие.

Докторантът откроява практико-приложни полета, като на с. 180 очертава възможности за по-нататъшни изследвания.

Авторефератът представя много добре структурата, съдържанието, приносите и публикациите на докторанта.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда

Докторантът Боян Митракиев изяснява ролята на лобиста в съвременното общество и установява опции за въздействието на лобизма по отношение на извеждане на значими теми от дневния ред на съвременното общество.

Мнения, препоръки и бележки

Цитиранията би могло да се прецизират, те са под линия, а библиографията е изготвена по АРА станрадта, като тук също е възможно да се осъществи по-добро оформяне и форматиране. Възможно е главите са бъдат назовани с по-детайлни заглавия с оглед научната прецизност на стилово и структурно равнище, като авторът е предпочел вариантите: първа глава е озаглавена „Контекст“, втората – „Теория“, третата – „Проучване и анализ“. Прието е да се изписва Европейски съюз, 21. век, постсъветска, да няма точка след заглавията и други. Възможно е отделните глави и структурни части са започват на отделна страница от гледна точка на форматиране на текста на дисертацията. Тези малки забележки не омаловажават постигнатото в дисертацията на научно равнище, но могат да са полезни във връзка с редакции при решение на докторанта, ако реши текстът да бъде издаден като монография или научни публикации като постдокторант.

Заклучение

В заключение представеният труд „Проблеми пред регулирането на лобизма и пбблик афеърс в Централна и Източна Европа: казусът на България“ покрива структурните и съдържателните изисквания за дисертация.

Давам положителна оценка на дисертацията на Боян Митракиев и правя предложение към уважаемите членове на научното жури да вземат решение да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

2 януари 2019 г.

Подпис:....

Проф. дн Иванка Мавродиева